

8 Vedlegg

Vedlegg 1 Mandat

Mandat for områdegjennomgang om innovasjon og mer effektive løsninger – læring av koronapandemien

1 Bakgrunn

Koronapandemien har fremtvunget og muliggjort nye løsninger og tilpasninger, i både stat, kommune og privat sektor. Dette gjelder både tilbud av tjenester, kontakt med brukerne og forvaltningsarbeid mer generelt. Gode erfaringer fra pandemiperioden bør videreføres og videreutvikles på eksisterende områder. Samtidig bør det vurderes om noen av endringene kan overføres til andre områder og sektorer.

Endringer i hvor vi jobber fra og og i hvilken grad vi trenger en fysisk kontorplass arbeidsplass kan åpne for mer kostnadseffektive løsninger, både innenfor transport og bruk av statlige lokaler. Endringen kan på sikt redusere statens utgifter til eide og leide lokaler. I tillegg vil større fleksibilitet i fysisk oppmøte kunne gi større valgfrihet i bosetting for mange arbeidstakere. For universitets- og høyskolesektoren kan endringer i arbeidsformer og økt bruk av digitale virkemidler i undervisning og forskning kunne påvirke både dimensjonering av og innhold i bygg. Videre kan endringer i reisemønster og reisevaner påvirke omfang av jobbreiser både i offentlig og privat sektor og dermed også kapasitetsbehovet for vei og kollektivtilbud. Det kan gjøre det nødvendig å undersøke om kapasitetsbehov som er lagt til grunn i ulike prosjekter er endret og om det dermed kan være grunn til å stoppe, nedskalere eller utsette prosjekter.

Det ble gjennomført flere offentlige digitaliseringstiltak for å levere raskt på endrede behov da pandemien kom til Norge i mars 2020. NOU 2021:4 *Norge mot 2025* viser til gode eksempler på dette, som økt tilbud av e-konsultasjoner og digital hjemmeoppfølging i helsesektoren, fjernundervisning via digitale møteplattformer og digitale løsninger i tjenestetilbudet til NAV og Skatteetaten. Et annet eksempel er fjernmøteteknologi og midlertidige regelverksendringer som tillot bruk av digitale rettsmøter, samt økt bruk av elektronisk kontroll (fotlenke) innenfor kriminalomsorgen.

I NOU 2021:6 *Myndighetenes håndtering av koronapandemien* vises det til økt kunnskap og utbredelse av digitale løsninger. Bedre utnyttelse av digitaliseringsløsninger i statlig sektor kan forventes å gi effektivitetsgevinster på flere områder. Videre pekes det på at nye digitaliserte løsninger kan legge grunnlaget for en høyere produktivitetutvikling i offentlig sektor enn vi har sett til nå. Den teknologiske utviklingen gjør det også mulig for offentlig sektor å møte brukerne på nye måter og skaper forventninger til enklere, digital kontakt.

2 Formål med områdegjennomgangen

Formålet med områdegjennomgangen er å identifisere læringspunkter fra koronapandemien som kan bidra til mer effektiv ressursbruk i staten, herunder identifisere innsparingstiltak og øke handlingsrommet for nye politiske satsninger.

Gevinst- og innsparingsmulighetene kan være avgrenset til enkeltsektorer eller være relevante på tvers av sektorer. De kan videre være av både kortsiktig og langsiktig karakter, samt inkludere større samfunnsmessige endringer som kan gi budsjettmessige virkninger på lengre sikt.

3 Fremgangsmåte og avgrensninger

Områdegjennomgangen vil ta utgangspunkt i områder som er belyst i NOU 2021:4 – *Norge mot 2025* og de to rapportene fra koronakommisjonen, inkludert tilhørende grunnlagsdokumenter og tallgrunnlag, samt statsregnskapet. I tillegg vil vurderinger gjort i kommunal og privat sektor og internasjonale kilder som OECD være relevant. Eventuelle interne erfaringsoppsummeringer og vurderinger fra de statlige etatene kan også være relevante.

Områdegjennomgangen inndeles i to faser:

Fase 1: Kartlegging

Kartleggingen vil, med bakgrunn i erfaringer fra koronapandemien, belyse lærings-, gevinst- og innsparingspotensial i hele statlig sektor og omfatte alle departementsområder.

Digitalisering som driver for nye måter å løse oppgaver og levere tjenester på, anses særlig viktig for kartleggingen. Gjennom endrede reise- og arbeidsmønstre vil digitalisering kunne påvirke blant annet arealbruk og -disponering i eksisterende og nye bygg (eide og leide) i statlig sivil sektor og infrastruktur på samferdselsområdet.

Kartleggingen vil belyse status for tiltak og anbefalinger som er planlagt eller igangsatt som følge av pandemien. Det vil i denne sammenheng være aktuelt å hente inn ny kunnskap for å verifisere, supplere og oppdatere tall og faktagrunnlag som tidligere er lagt til grunn. Kartleggingen vil også innhente informasjon om pågående eller planlagt utrednings- og analysearbeid som er av særlig relevans for områdegjennomgangen.

For å få en bred oversikt over hva som er gjort i forvaltningen, vil det innledningsvis gjennomføres en bred kartlegging som omfatter samtlige departementer og et utvalg av virksomheter og fagmiljøer. Hensikten er å få oversikt over tiltak, erfaringer, behov og læringspunkter på bakgrunn av pandemien og eventuelle planer for fremtiden.

For å utdype informasjonen vil det være aktuelt å gjennomføre intervjuer med relevante departementer, virksomheter og fagmiljøer. Hensikten er å få et tilstrekkelig godt grunnlag til å gi en overordnet vurdering av gevinst- og innsparingspotensial, med sikte på å identifisere områder som kan være aktuelle for nærmere analyse og vurdering i fase 2.

Fase 1 vil munne ut i en prioritert anbefaling over områder hvor det forventes at lærings-, gevinst- og innsparingspotensialet er størst, og som det kan være relevant å ta videre til fase 2. Basert på anbefalingene vil departementene fatte beslutninger om innretning av fase 2.

Fase 2: Vurdering og anbefaling

I denne fasen vil en videre utrede og fremme anbefalinger foret utvalg av områder, iht. beslutning som fra fase 1. Dette innebærer å fremskaffe nødvendig supplerende informasjon for å kunne:

- oppdatere og verifisere lærings-, gevinst- og innsparingspotensial
- identifisere eventuelle prinsipielle spørsmål knyttet til tema og tiltak
- identifisere og vurdere positive og negative virkninger av tiltakene

Fasen vil munne ut i anbefalinger om tiltak som kan gi lærings- og innsparingsgevinster på kort og lengre sikt. Som ledd i anbefalingen skal det også gjøres en vurdering av skalerbarhet og gjennomførbarhet.

4 Interessenter og interessentinvolvering

Relevante interessenter, ekspertmiljøer, berørte underliggende virksomheter og andre berørte parter vil involveres der det er hensiktsmessig underveis i arbeidet.

I fase 1 vil interessentinvolveringen hovedsakelig bestå i informasjonsinnhenting, samt innspill til faktagrunnlag, forståelse og sammenhenger innenfor og på tvers av sektorer og fagområder.

I denne fasen vil alle departementer og statlige virksomheter være viktige interessenter. I tillegg vil både statsforvalterembetene og fylkeskommunen være aktuelle i kraft av sine oppgaver og koordinerende rolle. Det vil også være aktuelt å innhente erfaringer og læringspunkter fra kommunal og privat sektor, gjennom kontakt med KS og NHO.

Det vil utarbeides en budskapsplattform før fase 1 i prosjektet.

I fase 2 vil en gå nærmere inn på konkrete temaområder og prosjekter. I denne fasen vil derfor god involvering av direkte berørte departementer og virksomheter, samt sentrale fag- og ekspertmiljøer og ev. andre være viktig. En mer konkret beskrivelse av interessentinvolveringen i fase 2, herunder hvilke interessenter som blir sentrale og hvordan de bør involveres, vil skje etter at fase 1 er ferdigstilt og temaer for fase 2 er valgt. Det vil utarbeides en interessentanalyse med utgangspunkt i de områdene som skal vurderes nærmere.

5 Beskrivelse av områdegjennomgangens produkter

Tidspunkt	Produkt	Hva
Juni 2022	Styringsdokument	Etablere prosjektet Utarbeide styringsdokument, prosjektorganisasjon, prosjektplan, risikoanalyse, samt ressurs- og budsjetttrammer.
Mai – november 2022	Delrapport - Kartlegging	Kartleggingsrapporten skal omfatte: <ul style="list-style-type: none"> - En beskrivelse og sammenstilling av eksisterende kunnskap om lærings-, gevinst- og innsparingspotensial etter koronapandemien - Oppdatering, verifisering og supplering av eksisterende kunnskap for aktuelle områder. - Foreløpig analyse og vurdering av innsparings- og gevinstpotensial for aktuelle områder. - Vurdering av behovet for ytterligere oppdatering, fornyet datainnsamling og analyse av enkelte områder i lys av ny kunnskap. - Prioritert anbefaling over områder hvor det forventes at lærings-, gevinst- og innsparingspotensial er størst og som bør prioriteres for nærmere utredning <p>Kartleggingen vil omfatte en dokumentgjennomgang av utvalgte kilder og en spørreundersøkelse til alle</p>

		departementer, samt til et utvalg av virksomheter og andre sentrale interessenter. I forbindelse med spørreundersøkelsen vil en også be om å få tilgang til eventuelle interne erfaringsoppsummeringer og vurderinger fra de statlige etatene. I tillegg vil det vurderes å gjennomføre intervjuer med ulike interessenter. Videre vil det gjennomføres enkelte overordnede analyser, beregninger og vurderinger av identifiserte lærings-, gevinst og innsparingspotensial, samt en foreløpig vurdering av mulig skaleringspotensial og gjennomførbarhet for enkelte områder.
November 2022 – Mai 2023	Delrapport(er) – Analyse, vurdering og anbefaling	Arbeidet i fase 2 vil bestå av en eller flere delutredninger som gjennomføres av ett eller flere utreder-/fagmiljøer. Omfang og gjennomføring vil avhenge av hvilke temaer/områder som velges på bakgrunn av fase 1. Hver delutredning vil resultere i en rapport med analyser, vurderinger og anbefaling.

6 Forventede gevinster

Forventede gevinster må vurderes som et ledd i fase 1, og konkretiseres når beslutning om valg av tema er tatt.

Det legges til grunn at man gjennom områdegjennomgangen skal synliggjøre et betydelig potensial for lavere ressursbruk på mellomlang sikt gjennom innsparing, lavere utgiftsvekst eller unngåtte utgifter. Størrelsesorden av disse skal kvantifiseres som del av arbeidet. Identifisering av gevinstpotensial skal være basert på samfunnsøkonomiske vurderinger.

Prosjektet skal kunne gi en omtale og ev. anslå et kortsiktig gevinstpotensial innen januar 2023.

7 Forslag til organisering av arbeidet

Områdegjennomgangen organiseres som et prosjekt i tråd med vanlig praksis for områdegjennomganger.

FIN er prosjekteier. I prosjektgruppe og -styre deltar FIN, KDD og SD oDet kan også være aktuelt å inkludere underliggende virksomheter i prosjektorganisasjonen. På bakgrunn av kartleggingsrapporten (fase 1) og beslutning om videre innretning av gjennomgangen, vil prosjektgruppen utvides med de mest berørte departementene og/eller deres underliggende virksomheter.

Ved behov kan representanter fra andre relevante virksomheter inviteres til å delta i relevante møter i prosjektgruppen.

DFØ gjennomfører fase 1 om kartlegging på oppdrag fra FIN og KDD. I fase to kan det være aktuelt å sette ut deler eller hele oppdraget til andre utredningsmiljøer.

8 Kostnader

Fase 1 gjennomføres av DFØ innenfor gjeldende budsjettamme. Finansiering av ev. ekstern bistand i fase 2 vurderes i lys av hvilke områder som velges ut for nærmere analyse og innretning av arbeidet.

9 Risiko og forutsetninger for vellykket gjennomføring

Etter oppstart vil prosjektet utarbeide en risikoanalyse som oppdateres underveis. Motstand mot innsparing som tema, insentivproblematikk og informasjonsasymmetri ved innhenting av kunnskap er risikomomenter som vil vurderes.

Det forutsettes at berørte departementer og virksomheter gir prosjektet tilgang til nødvendig informasjon. Videre forutsettes det at de berørte aktørene avsetter ressurser til nødvendig bistand til prosjektet.

Vedlegg 2: Notat til prosjektstyret.**Notat****Til**

Prosjektstyret for Områdegjennomgang om innovasjon og mer effektive løsninger – læring fra koronapandemien

Fra

Utredningsgruppen i DFØ

Dato

14.12.2023

Innledning

I forbindelse med områdegjennomgangen om innovasjon og mer effektive løsninger – læring av koronapandemien, ble Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) bedt om å belyse mulige samfunnsmessige endringer knyttet til mer bruk av digitale løsninger og hjemmekontor, og virkninger dette kan ha for framtidig kapasitetsbehov mht. offentlige bygg, veinett og kollektivtilbud.

På møte 6. oktober, hvor Finansdepartementet, Samferdselsdepartementet, Statens vegvesen og DFØ deltok, ble grensesnittet mellom arbeidet i områdegjennomgangen og pågående arbeid i forbindelse med ny nasjonal transportplan drøftet og avklart. Det ble da besluttet at det operasjonelle arbeidet med hensyn til innsamling av data og vurdering av hvordan erfaringer fra pandemien kan påvirke framtidig reisemønster og transportbehov ivaretas i prosessen med utarbeidelse av ny nasjonal transportplan. I den forbindelse ble det blant annet vist til Statens vegvesens anskaffelse av framskrivninger for persontransport til NTP 2025–2036¹. Det ble videre avklart at informasjon som DFØ har innhentet om mulige endringer i arbeids- og reisemønster og bruk av hjemmekontor fremover deles med SVV, og at SVV deler informasjon om resultatet fra konsulentoppdraget med DFØ.

Dette notatet svarer ut bestillingen til DFØ slik det ble konkludert den 06.10.2022 ved å sammenfatte informasjonen vi har innhentet som belyser endringer i arbeids- og reisemønster.

Om metode og kilder

Notatet baserer seg på informasjon vi har innhentet i arbeidet med områdegjennomgangen, herunder tall fra statsregnskapet, statens arbeidsgiverbarometer, rapporter fra akademia og privat næringsliv, gjennomførte møter med relevante aktører og en spørreundersøkelse DFØ sendte til samtlige departementer på forsommeren.

¹ Kjøp av framskrivninger for persontransport til NTP 2025 – 2036, hvor de i kapittel 2.2 Beskrivelse av oppdraget fremgår at det blant annet bes om at det utarbeides alternative baner, hvorav en bane skal vise «Fleksibilitet i ny arbeidshverdag og effekter av pandemien (ulik gradering i forhold til referansebane)

Om funn

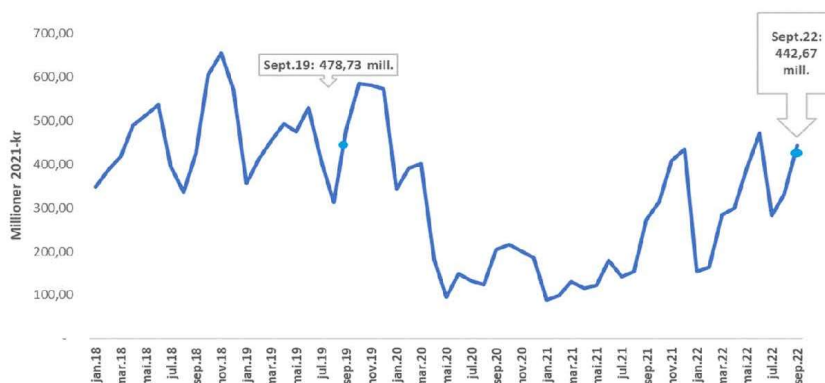
Hva vet vi om arbeidsmønster og reisemønster før pandemien?

Fjernerarbeid har vært en økende trend de siste årene, og bruken av hjemmekontor har særlig økt som en konsekvens av koronapandemien. En kartlegging fra Arbeidsforskningsinstituttet ved OsloMet viser at om lag 50% av norske arbeidstakere har anledning til å benytte hjemmekontor, enten som en fast ordning, eller ved behov, men det er store variasjoner mellom bransjer og sektorer. 90 % av dem som jobber med telekommunikasjon og IT kan benytte hjemmekontor, mens bare 10% av arbeidstakere i pleie- og omsorgstjenester kan jobbe hjemmefra. Andelen arbeidstakere med anledning til å jobbe hjemmefra økte fra 35 prosent i 2017 til 51 prosent i 2019. Den kraftige økningen i andelen ansatte med mulighet til å jobbe noe hjemmefra skjedde altså før eller helt i starten av COVID-19 pandemien.

Hva vet vi om hva som skjedde under pandemien

Hypigheten av arbeid hjemmefra hele dagen økte drastisk under pandemien slik at 66 prosent av de med mulighet for hjemmekontor i 2021 svarte at de jobbet hjemmefra hele dagen minst ukentlig (AFI 2022). Hele 33 prosent svarte at de jobbet hjemmefra hele dagen hver dag. Tilsvarende tall fra 2019 var 18 prosent ukentlig og 2 prosent daglig.

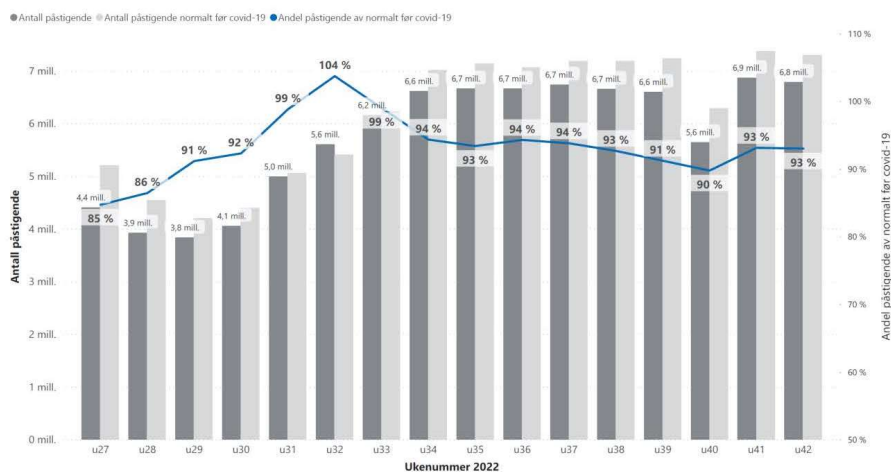
DFØs spørreundersøkelse bekrefter dette bildet. Alle departementer melder om utstrakt bruk av hjemmekontor og bruk av digitale samhandlingsløsninger både blant departementsansatte og i underliggende virksomheter. Innenfor noen sektorer og fagområder har det imidlertid vært behov for fysisk tilstedeværelse enten på grunn av arbeidets art eller grunnet andre forhold som hensynet til informasjonssikkerhet og behandling av gradert informasjon. Undersøkelsen viser også at omfanget av reiser til og fra arbeidssted (arbeidsreiser) og tjenestereiser ble drastisk redusert under pandemien. Videre svarer flere at erfaringene fra pandemien har vist at flere typer av oppgaver og møter kan gjennomføres digitalt enn en tidligere trodde.

Figur 1 Utvikling i statens reiseutgifter - Kilde Statsregnskapet - månedlige tall

Både Google og Apple delte mobilitetsdata under pandemien. Apple stoppet denne delingen april 2022, mens Google valgte å dele frem til midten av oktober 2022. Googles data viser i hvilken grad nordmenns telefon fysisk var på arbeidsplassen. På ukesbasis var nedgangen i Norge i snitt på rundt 15 prosent for perioden 15. august til 15. oktober 2022 sammenliknet med medianverdien for perioden på fem uker fra 3. januar til 6. februar 2020. Dette kan indikere en tilsvarende økning i bruk av hjemmekontor. For Oslo var denne nedgangen over 20 prosent, som var mest av fylkene i Norge.

Ser vi nærmere på Oslo og Ruters ukestall for påstigninger viser da også disse en nedgang. Reiseaktiviteten høsten 2022, sammenliknet med tilsvarende tall fra tilsvarende uke i året før pandemien, virker å ha stabilisert seg på et nivå i overkant av 90 prosent av normaltrafikken før pandemien. Totalt for 2022 er passasjertallene på 85 prosent av det normale nivået før pandemien.

Figur 2: Antall påstignende, antall påstignende normalt før covid-19 og andel av normaluken. Kilde: Ruter

Hva vet vi om forventningene til arbeids- og reisemønster fremover

Bruk av hjemmekontor/hybrid kontor

Bruken av hjemmekontor har gått ned i perioden etter at de kraftige smittevernstiltakene ble avsluttet, men er på et høyere nivå enn før pandemien. Blant dem med hjemmekontor utgjorde arbeidstid i hjemmet 59% i begynnelsen av 2021 og 37% i begynnelsen av 2022 (AFI 2022). Mens andelen av norske arbeidstakere som ble gitt mulighet til å jobbe hjemmefra holdt seg stabilt under pandemien, har det skjedd en vridning slik at arbeidstakere som har denne muligheten som en fast ordning har økt, mens andelen som kun kan jobbe hjemmefra ved behov er redusert (AFI YS).

Statens arbeidsgiverbarometer viser at 50% av HR-ledere i offentlig sektor forventer økt bruk av fleksibel arbeidstid etter pandemien, og 91% forventer økt bruk av hjemmekontor. Om lag 50%

av offentlige virksomheter har spesifisert en øvre ramme for antall dager med hjemmekontor. Av disse har 85% satt den øvre rammen på 2 dager i uken. I AFIs kartlegging fremkommer det at 77% av arbeidstakere i offentlig sentralforvaltning og myndighet kan benytte hjemmekontor.

Disse tendensene samsvarer med funn fra spørreundersøkelsen DFØ sendte ut i forbindelse med områdegjennomgangen. Her fremkommer det at det gjennomgående gis større fleksibilitet med hensyn til bruk av hjemmekontor/hybridkontor nå enn før pandemien, selv om hovedtendensen blant departementene er at fysisk tilstedeværelse på kontoret er å betrakte som en hovedregel. Noen departementer gjennomfører for tiden piloter med større grad av fleksibilitet når det gjelder økt bruk av hjemmekontor. På noen departementsområder har underliggende virksomhetene også bidratt med svar til undersøkelsen. Blant disse er hovedtendensen økt fleksibilitet i forhold til tiden før pandemien. Hovedregelen er at det settes en øvre grense på 2 dager hjemmekontor per uke. Enkelte departementer og virksomheter har også fastsatt et ønske om faste dager der alle er fysisk til stede på kontoret. Både fra offentlig og privat sektor opplyses det at det synes å være en skjevfordeling i bruken av hjemmekontor over uken, og at mandag og fredag utpeker seg som særlig populære dager for hjemmearbeid.

Den NHO-tilknyttede arbeidsgiverorganisasjonen Abelia, som representerer kunnskaps- og teknologivirksomheter, gjennomførte i 2021 en undersøkelse blant sine medlemmer. Her fremkom det at de ansatte primært jobbet på kontoret i 54% av virksomhetene, omtrent like mye hjemme og på kontoret i 26% av virksomhetene, og mest hjemmefra i 20% av virksomhetene. Om lag tre fjerdedeler av virksomhetene legger opp til fast bruk av hjemmekontor i fremtiden, og det vanligste er å gi ansatte et visst antall dager de fritt kan arbeide hjemmefra. Det er også vanlig å tilby sine ansatte fastsatte dager der hjemmekontor kan benyttes, eller å la de ansatte selv bestemme hvor mye og når de skal arbeide hjemmefra. Blant de bedriftene som har fastsatt en øvre ramme for bruk av hjemmekontor er to dager i uken det vanligste (41% av virksomhetene), men tre og fire dager blir også praktisert (hos henholdsvis 14% og 4% av bedriftene). Virksomheter i byområder og sentrale strøk er mer positive til bruk av hjemmekontor, og tilbyr sine ansatte større fleksibilitet enn i resten av landet.

Tellinger gjennomført av Statsbygg i statlige kontorlokaler før pandemien viste en gjennomsnittlig vektet tilstedeværelse på 59%. Begrensede tellinger gjennomført etter pandemien viser en gjennomsnittlig vektet tilstedeværelse på 35%. Resultatene etter pandemien er kun basert på fem tellinger, og er gjort kort tid etter tilbakevending til kontoret. Man kan derfor ikke konkludere hvilke langsiktige effekter pandemien vil ha på graden av kontortilstedeværelse, men det er likevel en tydelig trend at økt bruk av hjemmekontor etter pandemien har redusert tilstedeværelsen.

Ønsket om å benytte hjemmekontor blant dem som har muligheten har økt under pandemien. 31% ønsker å jobbe hjemmefra to dager i uken, mens 23% ønsker å jobbe hjemmefra tre dager eller mer, opp fra 19% i 2021 (AFI 2022).

Økt fleksibilitet kan, i tillegg til å påvirke hvilke ukedager en arbeidstaker jobber fra kontoret, også påvirke når på dagen en arbeidstaker velger å jobbe det være seg fra kontoret eller utenfor kontorstedet. Under koronapandemien ble kjernetiden satt ut av kraft. Formålet var å avlaste press på kollektivtrafikken under den pågående pandemien, og suspensjon av kjernetiden bidro til at reisevei til og fra arbeid kunne tilpasses for den ansatte, slik at det var mulig å unngå folkeansamlinger på buss, tog og trikk. Fra 30. juni 2022 er den midlertidige avtalen opphevet, og en gikk tilbake til normal kjernetid. Fleksibiliteten når det gjelder arbeidsmønster er dermed noe begrenset i forhold til situasjonen under pandemien.

Reisemønster

Økte muligheter for bruk av hjemmekontor og digitale møter trekker i retning av redusert persontransportterspørsel, gjennom reduksjon i arbeidsreiser og tjenestereiser. Menon Economics påpeker at for arbeidsreiser vil effekten av fjernarbeid være størst i sentrale områder grunnet høyere andel med mulighet for hjemmekontor (rapport 82/2022). I rapporten fremgår det at reduksjon i arbeidsreiser særlig vil kunne påvirke kollektivtransportterspørselen. Persontransporttilbudet vil også kunne påvirkes, men i usikker retning. Både på kort og lang sikt vurderer Menon at det er særlig stor usikkerhet knyttet til hvordan arbeidsfleksibiliteten vil bli benyttet og hvordan dette påvirker persontransporten, både samlet og fordelingen mellom kollektiv- og privattransport.

Funnene fra Menon Economics reflekteres også i svarene vi har mottatt på spørreundersøkelsen, i arbeidsgiverbarometeret og i eksterne dokumenter og data. 75% av statlige virksomheter forventer noe eller mye reduksjon i antall tjenestereiser (Arbeidsgiverbarometeret). Selv om DFØ i spørreundersøkelsen ikke har spurt konkret om arbeidsreiser, vil svarene som indikerer økt fleksibilitet når det gjelder bruk av hjemmekontor, kunne redusere antall arbeidsreiser.

Samlet om bruk av hjemmekontor og virkninger på arbeids- og reisemønster

Samlet er inntrykket at det gjennomgående gis større fleksibilitet med hensyn til bruk av hjemmekontor/hybridkontor etter pandemien i forhold til hvordan situasjonen var før pandemien. Samlet er det også en tydelig forventning om reduksjon i tjenestereiser fremover, men hvordan tjenestereiser i fremtiden fordeler seg på reisetider, reisedager og kommunikasjonstyper har vi ikke informasjon om. Når det gjelder arbeidsreiser vil omfanget kunne reduseres i takt med økt bruk av hjemmekontor, i alle fall i tilfeller der man jobber hjemmefra hele dagen. Dersom fleksibiliteten tas ut ved at man jobber deler av dagen hjemmefra, vil omfanget av arbeidsreiser ikke nødvendigvis gå ned, men spres utover dagen og kunne påvirke rushtids-topper.

Samlet sett viser informasjonen DFØ har samlet inn at det generelt legges til grunn større fleksibilitet i arbeidslivet nå enn i tiden før pandemien, men at reisemønsteret vil avhenge av i hvilken grad arbeids- og reisemønsteret eventuelt styres med sikte på å flate ut kapasitetstopper og for å utnytte den samlede kapasiteten i vei- og kollektivtransporten bedre. Hvordan et eventuelt nytt reisemønster slår ut på kapasitetsbehov når det gjelder henholdsvis veitrafikk og kollektivtransport vil videre avhenge av om og i hvilken grad reisende benytter seg

av offentlig kommunikasjon og/eller privat bil. Dette har vi ikke grunnlag for å si noe om ut fra materialet vi har samlet inn.

3. Anbefaling om videre oppfølging i NTP-prosessen

Etter dialog mellom utreder og prosjektgruppe og – styre, samt avklaringer mellom Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet, er det enighet om følgende:

Samferdselsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet har allerede gitt transportvirksomhetene et omfattende utredningsoppdrag samt et omfattende prioriteringsoppdrag som grunnlag for neste NTP, bl.a. framskrivninger av framtidig transportetterspørsel og ulike alternativberegninger av denne.

En del av dette oppdraget er at transportvirksomhetene skal:

Vurdere om det bør gjøres en form for enkel stresstest av porteføljen i de fire største byområdene gitt ulike scenarier for teknologisk utvikling og eventuelle andre relevante drivkrefter/trender – eksempelvis redusert omfang av arbeidsreiser etter pandemien – og forslag til hvordan dette ev. kan legges opp (side 21).

Som en del av dette bør Samferdselsdepartementet lage et scenario hvor økt bruk av hjemmekontor og mindre arbeidsreiser reduserer transportbehovet, spesielt i rushtid. En mulig årsak til endret reiseadferd kan være at staten gir sine ansatte større mulighet til å velge når de vil være på arbeidsplassen, for eksempel ved å avskaffe kjernetid.

Transportvirksomhetene bør også vurdere hvor mye reisemønsteret må endre seg for at et slikt scenario skal påvirke behovet for infrastruktur i byområdene.